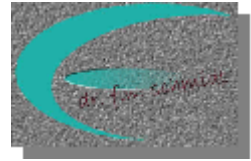

Reacties:

f.schmidt@wxs.nl

Jaargang 2, nr. 2

Histo-visie

De familie Waterham II

In dit nummer:

Familie Waterham II	1
Een relletje uit 1726	1
De stadswaag	2
Een burenruzie	2

De familie Waterham was in de tweede helft van de zeventiende eeuw één van de voornaamste regentenfamilies van Hasselt. Huwelijken met burgemeesterdochters hadden daartoe de basis gelegd. Zo was Casparus getrouwd geweest met Liesbeth Cotgen - dochter van burgemeester Jacob Cotgen. Maar ook Johannes huwde een regentendochter. Hij werd zodoende de schoonzoon van burgemeester Harro Withoet.

In 1652 werd de zesentwintigjarige Arnold Waterham voor het eerst tot burgemeester van de stad gekozen. Hij was getrouwd met Geertruit van Goor. Na haar dood trouwde hij nog met de weduwe Telvoren en later nog eens met de weduwe Nijhoff. In 1676 moest hij zijn schepenplaats inleveren, omdat hij dat jaar tot stadssecretaris werd benoemd. Zijn schoonzoon - Jan Pott werd in 1680 tot gemeensman aangesteld en in datzelfde jaar werd Casper -

die toen vijftig jaar was - tot schepen gekozen. Zijn jongere broer Johannes bracht het daarentegen niet verder dan gemeensman. In 1659 trad daartoe Johannes aan om in 1663 al weer dit college te verlaten. Hij werd dat jaar bijna als vanzelfsprekend opgevolgd door de jongere Hendricus. Deze bleef tot 1670 lid van de Gezworen Gemeente. In 1675 was het de beurt aan de gerichtsschrijver Casper om tot dit college toe te treden. Vijf jaar later werd hij - zoals vermeld - dus burgemeester. Ook zijn voormalige zwager - Claes Cotgen - maakte toen deel uit van de magistratuur.

In 1689 was het de beurt aan de nabij de Venepoort wonende Lubbertus Waterham om tot de magistratuur toe te treden en daarmee bevond de familie Waterham zich op het toppunt van hun macht.

Het waren de plooiërijen die uiteindelijk tot hun val zouden

leiden. In 1705 moest Lubbertus zijn plaats afstaan. Een jaar later was het de beurt aan Casper.

Bijna twintig jaar later weet een Waterham het weer tot burgemeester te brengen. In 1623 wordt Jan Waterham - zoon van Arnold - tot magistraatslid gekozen.

Vijftien jaar blijft hij op het kussen zitten.

Zijn neef - Arnold Waterham, zoon van Johannes en Johanna Withoet - trad eveneens in de voetsporen van zijn vader. Hij werd gemeensman van Zwolle. In het begin van de achttiende eeuw had hij zich in die stad als zilver-smid gevestigd.

Door Arnold gemaakte beker voor de overleden Zwolse burgemeester Bernard Huete. Het merkteken is een zwaantje.

Geweld is niet alleen van deze tijd. In dit nummer gaat het om relletjes en een burenruzie.

Het openingsartikel is meteen het slot van de artikelenserie over de familie Waterham

Ook Hasselt beschikte in de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw over een waag.

Een relletje uit 1726

In 1725 slaagden de Staten van Overijssel er met succes in om het brandwijnaccijns in eigen beheer te krijgen. Voorheen werd deze accijns door de stad geïnd. Hasselt

werd afgekocht met een relatief klein bedrag. In de tweede helft van de achttiende eeuw zou dit nog tot de nodige briefwisselingen leiden.

De gevolgen voor de stad waren dus niet gering. Daar bleef het echter niet bij. Ook de inwoners van de stad waren ontevreden. Zij verwachtten van de maatregel

Voormalige stadswaag

een prijsverhogend effect. Geen wonder dat in een tijd dat de alcohol consumptie niet onaanzienlijk was - het in de stad tot enige onrust leidde. Vooral als er al het een en ander gedronken was.

Zo werd in juli 1726 Alexander Willems gearresteerd. Hij was nog maar zestien jaar oud. Misschien kwam het juist door zijn jeugdigheid, dat hij verder ging dan toegestaan was. Zo had hij zowel bij de weduwe van Gerrit Kok als bij Jan Voorthuis - eigenaar van de

Monopolist - de glazen ingegegooid. Daarbij was het niet gebleven. Hij was er zelfs toe over gegaan om op een glazen hoorntje te blazen. Daarmee had hij volk willen vergaren om zodoende zijn activiteiten uit te breiden.

Zover kwam het echter niet. Al bijtijds werd hij gearresteerd en naar het raadhuis gebracht om daar opgesloten te worden. Heimelijk werd hij daar ondervraagd. Toen daarbij zijn rol duidelijk werd, volgde geseling met de roede. Daarbij

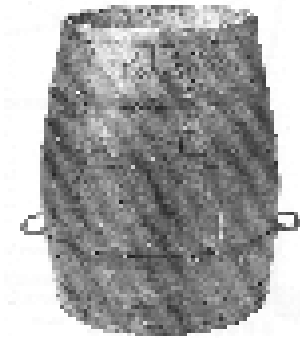
is hij geenszins gespaard. Vol pijn mocht hij daarna het raadhuis verlaten. Maar alvorens dat gebeurde moest hij wel geknield de magistraat bedanken voor de genadelijke straf, die hij voor zijn gedrag had mogen ondergaan.

Daarmee nam de rust in het Zwartewaterstadje weer toe. De bevolking berustte in haar lot. De magistraat - zoals gezegd - echter niet. Een belangrijke inkomstenbron was de stad immers ontnomen!

De stadswaag

In 1675 werd Gerrit van Keijzersweert aangesteld als meetkundige van de stadswaag.

Hasselt bezat al sinds ongeveer 1500 een stadswaag. Aanvankelijk lag deze op de hoek Hoogstraat - Rosmolenstraat. Omstreeks 1611 werd echter het westelijk deel van de benedenverdieping van het raadhuis daarvoor ingericht. Voor het wegen van een last graan mocht de waagmeester zes stuivers rekenen. Voor vijftiwintig zakken zout bedroeg het tarief 12 stuivers.

Kalkton

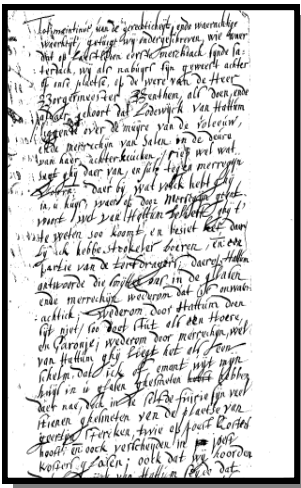
Dat was evenveel als voor vijftiwintig zakken kalk gerekend mocht worden. Het wegen van honderd gros hout

kostte twee stuivers.

In 1687 werd Willem Janssen Vermeer de nieuwe waagmeester. Hij pachtte de waag voor de duur van zes jaar. Elk jaar zou hij daarvoor de stad 40 gulden van 28 stuivers moeten betalen.

Het belang van de waag nam blijkbaar toe, want in 1721 bedroeg de jaarlijks pachtsom al 175 gulden van 20 stuivers elk. Op dat niveau is het ongeveer gebleven, want aan het eind van de achttiende eeuw bedroeg de jaarlijks af te dragen pacht nog 172 gulden.

Geweld is van alle tijden.

Burenruzie

In 1666 ontstond op de eerste marktdag die op een zaterdag viel een ruzie tussen de gasthuismeester Lodeijk van Hattum en Merrichijn van Salen. Lodeijk had - leunend over de muur van de Rode Leeuw - Merrichijn gevraagd wie zij in huis had. Merrichien had vanuit de deur van haar achterkeuken eerst geroepen: kom maar zelf kijken. Maar Lodewijk had dat niet gedaan. Daarop had Marrichijn

geantwoord: ik heb Steukeler boeren in huis en er is een feestje van de turfdragers. Lodewijk had haar toegeroepen dat deze lieden bij hem de glazen hadden ingegegooid. Merrichijn ontkende dit.

De getuigen kregen een stukje van de heibel mee. Beiden staand op het erf van burgemeester Van Benthem moesten op een gegeven moment hun huis

binnenvluchten omdat de stenen links en rechts vlogen. Ook hun kinderen liepen op een gegeven moment gevaar. Niet lang daarna - zo verklaarden de getuigen - hield uiteindelijk het gegooi met stenen op.

Getekend met een merkteken door o.a. Cornelis Coebergh